

3. . . . / ; [. . . .
]. – .: - « », 1911.
4. . . . / . . . . //
. – . 4. – .: « », 1997. – 880 .
5. . . . / . . . . //
. – 10. – .: , 2003. – . 121-139.
6. . [ ] / ,
. – : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/freydjer/index.php
7. . / . // . – 1910. – .
104 (VI). – . 437-456.

Summary

Goian I. Consciousness Model in W. James's Philosophical and Psychological Theory. *The theory of consciousness of the outstanding American philosopher and psychologist W. James, in particular his ideas about various layers "I", consciousness structure, «the multiple personality», will etc., and also philosophical justification of its psychological concept are analyzed. Keywords: consciousness, personality, radical empiricism, psychologism, consciousness philosophy, W. James.*

УДК 159.9

© Емма Івасюк,
© Мирослав Мельничук
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

МУЛЬТИПАРАДИГМАЛЬНІСТЬ ПСИХОЛОГІЇ: КРИЗА ЧИ НОВА ПАРАДИГМА?

Психологія як наука, що вивчає поведінку та психіку людини, має багату історію розвитку. Вона пройшла через різні етапи, від класичної психології до сучасних напрямків, таких як когнітивна психологія, психоаналіз та експериментальна психологія. Одним з ключових аспектів цієї історії є зміна парадигм, тобто фундаментальних концепцій, які визначають, що є психологією та як її вивчати.

Парадигма – це сукупість ідей, теорій та методів, які формують певний напрям дослідження. Вона визначає, які питання є важливими, які методи є прийнятними та які результати є значущими. Зміна парадигми означає кардинальну зміну в цих аспектах, що призводить до нового розуміння явища.

Історія психології свідчить про кілька таких змін. Наприклад, перехід від філософських роздумів до експериментальних досліджень у XIX столітті можна вважати зміною парадигми. Також можна говорити про перехід від класичної психології до когнітивної психології у XX столітті.

Сьогодні ми живемо в епоху мультипарадигмальності, коли існують декілька конкуруючих парадигм, кожна з яких пропонує своє бачення психології. Це може бути як криза, коли немає єдиної домінуючої парадигми, так і нова парадигма, яка ще тільки формується.

Однією з таких парадигм є когнітивна психологія, яка вивчає процеси мислення, пам'яті та мови. Іншою є психоаналіз, який досліджує вплив неусвідомленого на поведінку. Також існують експериментальна психологія, гуманістична психологія та інші напрямки.

Наявність багатьох парадигм може бути як перевагою, так і проблемою. З одного боку, це дозволяє вивчати психіку з різних сторін, що веде до більш повного розуміння. З іншого боку, це може призвести до роздробленості знань та відсутності єдиної теорії.

Важливо розуміти, що парадигми не існують окремо одна від одної. Вони часто перетинаються та впливають одна на одну. Крім того, нові парадигми часто виникають як реакція на обмеження старих.

Отже, мультипарадигмальність психології – це не лише криза, а й можливість для розвитку. Це дає нам шанс переглянути наші базові упередження та відкрити нові шляхи дослідження людської психіки.

4. . . . : http://narrativepsy.narod.ru/num1-2005_51.html]/
5. . . . : / . . //
6. . . . 4. – 2007. – 2. – 3-21. / . . //
7. . . . 1. – 2006. – 1 – 160-173.
8. . . . [. . . , . . . , . . . – 2009. – : <http://psyera.ru/stanovlenie-psiologii-kak-samostoyatelnoy-nauki-1025.htm>
9. . . . : [" "] [ ]// . . – 1993. – 5. – 3-43. – : <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/psychsci0.htm>
10. . . . [ ]/ . . . – , 2006. – 438 . – : http://cumatoid.narod.ru/publications/rozov_monograf_2006.rar
11. . . . : <https://sites.google.com/site/nechaevsite/problems/general/smirnov-s> [ ]/ . . . // . . . , . . . : / . . // . . . ; [. . . . .] . – : « », 2009. – 249-296.

Summary

Ivasuk E., Melnychuk M. Multiparadigm Psychology: Crisis or a New Paradigm? The problem of paradigmatic status of psychology is considered. The main attention is paid to authors multiparadigm psychological science and its relevance to humanitarian natural sciences. The reasons of a systemic crisis in psychology and possible ways of achieving the theoretical and methodological unity of psychological knowledge in general scientific level are analyzed. Keywords: methodological pluralism, multiparadigm, paradigm, the subject of psychology, psychological science, integrating methodology.

УДК 101.1 : 316

© Марія Відьменко

Дніпропетровська національна металургійна академія

ПОЗИТИВНІ ДЕВІАЦІЇ ЯК МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА